

ственные острова, установки, сооружения и иные объекты, в отношении которых государства-члены Таможенного союза обладают исключительной юрисдикцией – ст. 2 Таможенного кодекса Таможенного союза) и не охватывают Государственную границу РФ. Применительно к рассматриваемой статье незаконное перемещение наличных денежных средств или денежных инструментов также следует толковать ограничительно и понимать под ним только недекларирование указанных предметов, что следует из примечания 1 к ст. 200¹ УК РФ.

Редакция данной статьи оставляет желать лучшего, поэтому законодатель будет вынужден вновь ее суброгировать.

УДК 343.36 (043.2)

Багіров С. Р., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КВАЛІФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКА ЧИ ПРЕДСТАВНИКА ОСОБИ

Склад злочину, передбачений ст. 397 КК України, сконструйований, як і в більшості злочинів проти правосуддя, у вигляді формального складу злочину, тому об'єктивна сторона включає лише суспільно-небезпечне діяння. Водночас встановлення ознак цього діяння має ряд особливостей, пов'язаних зі складністю кримінально-правової кваліфікації досліджуваних суспільно-небезпечних дій.

Частина 1 ст. 397 КК України містить кримінально-правову норму з простою диспозицією, що називає злочин, але не розкриває його ознаки: вчинення в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи по наданню правової допомоги або порушення встановлених законом гарантій їх діяльності та професійної таємниці. Логічний аналіз цього законодавчого положення дозволяє дійти висновку про те, що ч. 1 ст. 397 КК України містить три склади злочинів:

- 1) вчинення в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи по наданню правової допомоги;
- 2) порушення встановлених законом гарантій діяльності захисника чи представника особи;
- 3) порушення професійної таємниці захисника чи представника особи.

Перша форма суспільно небезпечного діяння аналізованого злочину має місце у разі, якщо будь-які перешкоди здійснювалися щодо правомірної діяльності захисника чи представника особи, а предметом такої діяльності є надання правової допомоги.

У коментарях Кримінального кодексу під наданням правової допомоги розуміють здійснення захисником або представником особи діяльності, безпосередньо пов'язаної із реалізацією ними функцій захисту прав і законних інтересів певних категорій учасників судочинства або представництва у суді фізичних або юридичних осіб.

Вчинення у будь-якій формі перешкод означає створення перепон для здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги у будь-який спосіб. Проте, ця форма об'єктивної сторони складу злочину, що розглядається, неоднозначно тлумачиться авторами науково-практичних коментарів до ст. 397 КК України. Наприклад, в одному з коментарів перераховуються такі, зокрема, форми діяння: «шляхом застосування психічного чи фізичного насильства, підкупу, безпідставної відмови у наданні таким особам необхідних для виконання ними своїх повноважень документів чи іншої інформації, неправомірне позбавлення зазначених осіб права захищати особу чи представляти її інтереси в суді або у будь-який інший спосіб. Якщо вчинення перешкод саме по собі є кримінально-караним, воно потребує додаткової кваліфікації за відповідною статтею Особливої частини КК. Наприклад, якщо таке перешкоджання здійснювалось шляхом погрози вбивством, вчинене потребує кваліфікації за відповідними частинами статей 397 та 129» [1, с. 1060]. Щодо таких дій, як підкуп, безпідставна відмова у наданні необхідних для виконання своїх повноважень документів чи іншої інформації, неправомірне позбавлення зазначених осіб права захищати особу чи представляти її інтереси в суді, з авторами коментарю необхідно погодитись.

Водночас спірним видається розуміння застосування психічного або фізичного насильства як ознаки об'єктивної сторони цього злочину. Справа в тому, що погроза або насильство щодо захисника чи представника особи є істотними ознаками об'єктивної сторони складу іншого злочину, передбаченого ст. 398 КК України. Автори коментарю зазначають з цього приводу: якщо вчинення перешкод саме по собі є кримінально-караним, воно потребує додаткової кваліфікації за відповідною статтею Особливої частини КК. Але за такого підходу, погроза або насильство щодо захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, завжди буде утворювати сукупність злочинів, передбачених статтями 397 та 398 КК України. Чи означає це, що законодавець сам заклав ідеальну сукупність відповідних злочинів?

На нашу думку, це не так. І в цьому питанні з авторами відповідного коментаря важко погодитись. Справа в тому, що у випадку застосування погроз або насильства щодо захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, що здійснюється суб'єктом з метою перешкодити такій діяльності, ми зустрічаємося не з

сукупністю злочинів, а з конкуренцією кримінально-правових норм. Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи є водночас і вчиненням перешкод до здійснення його діяльності, проте, видається, ст. 398 КК України містить спеціальну норму – насильницький різновид втручання в діяльність захисника чи представника особи. Тому згідно з правилами подолання конкуренції кримінально-правових норм має застосовуватися спеціальна норма.

Вважаємо, що не є обґрунтованою і пропозиція авторів коментарю кваліфікувати за відповідними частинами статей 397 та 129 КК України ситуацію, якщо перешкоджання здійснювалось шляхом погрози вбивством. На нашу думку, наведені дії охоплюються лише ч. 1 ст. 398 КК України.

Література

1. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. – 6-те вид., переробл. і доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2009. – 1236 с.

УДК 343.98.15 (043.2)

Берднік І. В., к.ю.н., **Головко М. Б.,** к.ю.н.,
Чернігівський національний технологічний університет,
м. Чернігів, Україна

ЗАХИСТ ПРАВ СВІДКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Сенс правової держави виявляється в її гуманності, а саме в розвинутості механізмів правового механізму захисту людської свободи, а також у сприянні законодавству, здатному забезпечити для громадян рівні можливості соціального самовираження, тобто однакову правову захищеність й індивідуальну відповідальність.

Саме тому належне нормативне врегулювання процесуальних можливостей усіх учасників кримінального провадження має забезпечити необхідний рівень захисту їх прав і законних інтересів.

Аналіз норм Кримінального процесуального кодексу України, який прийнятий – (далі КПК) дає підстави окреслити межі адвокатської діяльності щодо учасників кримінального провадження. Ця діяльність, зокрема, здійснюється у вигляді:

– захисту підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосу-